

ניצוץ אחד

בה"י
פרשת שמות תשפ"ו

ניצוצי אור ופרפראות יקרות משיעורי מורנו
הגה"ח ר' דניאל חיים אלתר שליט"א
ראש ישיבת 'פני מנחם' בעיה"ק ירושלים תובב"א

יו"ל בסיוע הנגיד הרבני המפואר
הרה"ח ר' מאיר מלניק ומשפ' שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

רזא דאחד
שיחות ודרשות

ואלה שמות בני
ישראל הבאים מצרימה
את יעקב איש וביתו באו
(שמות א, א)

אנחה מעומק הלב מעוררת התפילה

אנחה אמיתית ולא מזויפת

וויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה' (שמות ב, ט). הנה בפשטות נוקט הכתוב באריכות לשון שאינה מובנת, ונראית לכאורה כשפת יתר. ונראה לומר, שטמון כאן יסוד גדול בעבודת התפילה והזעקה, כי זעקת האדם לפני קונו צריכה להיות זעקת אמת, ולא אנחת שווא. פעמים יוכל האדם להיאנח, אך לא תהא באנחתו נקודת אמת פנימית. ועל כן, אין בה ערך ומשקל כאנחה אמיתית הנובעת מעומק הלב.

על דרך זו מסופר מעשה מופלא, על יהודי מדוכא ביסורים, שישב לצידו של הרה"ק השרף מקוצק זצ"ל, ולפתע פלט מפיו אנחת צער עמוקה המשרבת כל גופו של אדם (פי כחטוטת סב). נענה הרה"ק מקוצק והגיב: 'אנחה של יהודי - חשובה מאוד בשמים'. היהודי חש סיפוק והנאה לשמע דברים אלו, וכעבור זמן מה שב ונאנח. ברגע זה, העיר הרה"ק מקוצק: 'הראשונה היתה אנחת אמת, אולם השניה היתה כבר אנחת שוא [פאלטש]...!'

על יסוד זה, ביאר הרה"ק רבי מרדכי שלום יוסף זצ"ל מסאדיגורה, בספרו 'כנסת מרדכי' (פפזשט) את אריכות הפסוק הנ"ל, בחיבור למאמר חז"ל (תשנ"ט) 'איזו היא עבודה שהיא בלב' הוא אומר זו תפלה. נמצא, שאם אדם מתפלל וצועק בקול רם, אך לבו בל עמו ואינו מעורר בזה את כל איבריו לתפילתו, הרי הוא בבחינת 'יזעקו' בלבד. אולם, אם מצטרפת אל הזעקה החיצונית גם התעוררות פנימית ועבודה שבלב, על כך נאמר 'ותעל שוועתם אל האלקים', והקב"ה מקבל תפילתו ברצון.

ובעומק הדברים, לכן נאמר עליהם 'ותעל שוועתם אל האלקים מן העבודה', כלומר, לא אל הזעקה האזין הקב"ה, אף כי רבה היתה, אלא אל העבודה שבלב שצירפו הם לזעקתם, שזהו עיקר התפילה.

הזעקה - קול המעורר את הכוונה

יסוד זה, המפריד בין זעקת שפתיים לזעקת לב, חוזר ונשנה במשנתם של צדיקים. כך סיפר הרה"ק רבי צבי הירש מפרצוב [הידוע בכינויו 'רבי הערש פארצובער'] זצ"ל, שהיה אחד מהאריזות שבחבורת קאצק וגור. הוא עוד זכה להסתופף בצילא דמהמנותא של הרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל, ולאחריו שימש 'כיבעל תפילה' אצל בנו הרה"ק רבי יוסלע טורטשין זצ"ל. במשרתו זו שימש גם אצל עוד מרבתינו הקדושים מפשיסחא, קאצק, אא"ז החידושי הרי"מ מגור, והרבי ר' העניך מאלכסנדר, והאריז ימים עד ימי מלכותו של אא"ז הרה"ק השפת אמת זצ"ל.

לימים, כאשר נשאל מדוע אינו מרים את קולו בתפילה לפני התיבה בדרך אחרים, ענה בענותותו: כאשר ירדתי לראשונה לפני התיבה בראש השנה אצל הרבי מטורטשין, שאלני הרבי: יודע אתה פירוש התפילה 'ומשמיים ביארה יחד בקול' ומיד המשיך וביאר: מידת היראה צריכה להיות שווה לקולו של אדם. ככל שהאדם מגביר את קולו בתפילה, הרי גם מידת היראה שלו צריכה להתגבר בו יחד עמו, שווה בשווה. ואם אין יראה כראוי - אין מקום להמת קול...!

הוא הדבר אשר היה לישראל בעת צרתם במצרים. בני ישראל זעקו אל ה' בזעקה פנימית עמוקה מתוך לבם הלוהט, כמאמר הכתוב 'מן העבודה', כלומר, מתוך העבודה שבלב היא התפילה (פי איס ב, ט). וכיון שבקעה זעקתם מקירות לבם, נשמעה היטב במרום, והיתה מקובלת לרצון ולנכון.

ממגילת איוב שאבו חיזוק

על פי יסודות אלו, יאירו עינינו להבין את דברי פרעה הרשע (שמות ט, ט): 'תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו דברי שקר'. ושומה עלינו להתבונן: 'שקר' מאן דכר שמה, מדוע קרא פרעה את דבריהם 'דברי שקר'.

עליהם לשעבד את ישראל רק חמישית מן היום. על פי זה פירש החיד"א את החשבון כפתור ופרח, כי קושי השעבוד היה במשך פ"ו שנים (פי ילקט רמז קס"ה ושה; ופי סדר שלם ט), ואם נכפיל אותן בחמש נגיע לחשבון של ת"ל שנה. הוא שאמר (לקמן י"ב ט) 'ומושב בני ישראל... ארבע מאות ושלשים שנה', כי העבירו אותם פי חמש מהמות. זהו שאמר כאן 'אשר לא ידע את יוסף', כי התכחש לגזירתו אשר שעבודו של העבד עד כדי חמישית ולא יותר. זה חידש את הגזירה באופן אכזרי שלא כמשפטה הנכון.

וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם בְּעֶבְדָּה קָשָׁה ...
אֶת כָּל-עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר-עָבְדוּ בָהֶם
בְּפָרָה: (שמות א, יד)

קושי השעבוד השלים

על בני ישראל נגזר להיות במצרים ארבע מאות שנה, כפי שנאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, והיאך באה גאולתם אחר מאתיים ועשר שנים. אלא איתא שקושי השעבוד הוריד להם ממכסת השנים (פי שט"ר טו, ט) וניסח חולא שם: 'פי פשת דרכים, מדרוש הסמיכות'. דייק רבי ציון כהן יהונתן זצ"ל (פין מפשטת תפלה) כי מרמוז הוא כאן בקרא, מחמת אשר 'וימררו את חייהם בעבודה קשה', לכך 'את כל עבודתם' שהיו אמורים לעבוד במשך ארבע מאות שנים, יצאו ידי חובה בזמן קצר, יען אשר 'עבדו בהם בפרך'.

וכן איתא בספרים (פי שלמה מול לחד, פרק ג - אור לדיקים, סוף מאמר נפלאות מולות לחד; בשם הסכם ז"י, וכן הוא מוכר' יוסמן אייזיקין, בע"ה וסאליס סיראל) לרמז בטעמי המקרא הכא, שעל תיבות 'וימררו את חייהם' יש טעם 'קדמא ואולא' [שהוא נעימה של שמחה]. לומר שטעם שנגאלו וקדמו ואזלו ישראל קודם זמנם, הוא משום ש'וימררו את חייהם בעבודה קשה'.

וַתִּירָאן הַמִּלִּידֹת אֶת הָאֱלֹהִים (שמות א, יז)

אשה יראת ה'

ה'כתב סופר' זצ"ל [נלב"ע י"ט בטבת תרל"ב] מביא את דברי המדרש (שט"ר טו) כאן, שאמרו על כך 'עליהן נאמר (משלי ג, ט) 'אשה יראת ה' היא תתהלל', ודורש כמין חומר. דאיתא ברמב"ם (תשנ"ט ג) [נלב"ע כ' בטבת ד'תתקס"ה] שלעולם אין לעבוד את ה'; מתוך יראת העונש, שהרי זו נחשב כעבודה על מנת לקבל פרס, כי עובד רק מחשש שמא יענש. אלא התכלית היא לעבוד מתוך אהבה, שלא על מנת לקבל פרס. וכתב שם הרמב"ם: 'אין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמחנכין אותן לעבוד

גרות תמידית

מפני מה אמר 'הבאים מצרימה' ולא 'אשר באו מצרימה', באותה הלשון שאכן סיים בה קרא.

לימד בזה המהר"י מבעלזא זצ"ל (פי שפ"ה נפלאות חדשות [פיטערקוב תר"ז]) כי בני ישראל אכן לעולם הרגישו בעצמם כגרים במצרים, אשר זה עתה מקרוב באו וכבר עתידים לשוב הם לארץ הקודש. וכך לא נשתקעו במצרים וטומאתה.

[וכן מסופר על אחד מחסידיו שהיה דחוק בפרנסתו, ובעצת רבו קם והיגר לאמריקה לנסות למצוא את מזלו שם. אחר תקופה קצרה שלח למהר"י מכתב כי הנה תכף באור ראה סייעתא דשמיא, והחל משתכר נאה, אך דא עקא שמבחינה רוחנית הוא מרגיש שם במצוקה, ואינו מוצא לעצמו מקום שם. נוכח העולם החומרי בו פגש. חיזוק הרבי בדברים, וצויה עליו להישאר עוד. כעבור תקופה שוב שפך את נפשו לרבו על תחושת הזרות הקשה שאופפת אותו במקום גשמי שכזה, והרבי עומד בציוויו להישאר שם. כך חזר הדבר ונשנה שוב ושוב, עד שבאחד הימים כתב לרבו כי ברוך ה' אף ענין זה החל להסתדר, והוא התמקם והשתלב בין הבריות כיואת. מיד שיגר אליו הרבי, מהר ושוב הנה לאלתר בלא כל שהות. לכשהגיע אצלו, תמה החסיד מאי האי, ולמה פקד הרבי לעזוב את המקום דווקא כאשר התחיל להסתדר בו. נענה המהר"י: הא גופא. כל עוד שלבך סלד מהסביבה החומרית, היית יכול להתקיים בה. אבל מכיון שהחלה אמריקה למצוא חן בעיניך, הפכה היא לסכנה רוחנית עבורך, והיית מוכרח להסתלק מן המקום.]

וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף (שמות א, ח)

גזירת המילה

תרגם אונקלוס 'אשר לא ידע את יוסף' - 'דלא מקיים גזירת יוסף', ונתקשו רבים בביאור הדברים, איזו גזירה גזר יוסף שאודותיה דיבר אשר פרעה לא קיימה.

ובקדמונים (פי חזקיה שלמה הע. פי בשם כתב יד ספר הרמזים לרבי יואל בן טוב [הט"ו] בעל צמחן ושה) כתבו דקא על שצויה יוסף על כל המצרים למול כדי לקבל לחם (פר' ט"ז ט), וכדמצינו באונקלוס אשר מילה תרגומה 'גזירה' (פי גלגלית י-י, ושה).

עבודה כפול חמש

באופן נוסף הביא החיד"א (רמב"ם דור ד' ויחזק; ופי קול יעקב לרבי יעקב רוקח) לבאר בשם מהר"ש פרימו (אמרי שפר דרוש לפרשת ד'ה מעשה) שהיא גזירת החומש. שכן קבע יוסף חוק על אדמת מצרים, אשר הכל יהיו עבדים לפרעה (נפלאות מו, ט"ז-ט"ח) ויעבדו את השדות להיות 'לפרעה לחומש' (ט"ז ט"ח) וארבע היות לעצמם. וכדמצינו אף בזה באונקלוס שתרגמו (ט"ז ט"ח) 'וישם אותה יוסף לחוק עד היום הזה' - 'ושווי יתה יוסף לגזירה עד יומא הדין'. אם כן השתא בבואם לשעבד את ישראל להיות להם לעבדים, כגזירת 'ועבדום ועינו אותם' (ט"ז ט"ח), היה

עץ חיים הוא למרוזקים ברה וחסידים מאושר
פרנס חודש טבת

נתנם על ידי יורדנו הנכבד, רוצ"ח, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה
הרה"ח ר' ירמיה אליעזר בראך ומשפ' שליט"א
מעמודי התווך ומנצחיו המכובד ותומכיו

ובזאת הפעם התורה והחסידות תעמוד לו לראות ברכה והצלחה בכל מעשיו ידיו, שפע רב וסודי, אירועים נוספים טבת וצ"ח, בברית נוסף ונחורא מעליא, ואך טוב וחסד וירדפוהו כל חיים

מיראה עד שתרבה דעתו ויעבדו מאהבה'. בזה ביאר כאן ה'כתב סופר' את דברי המדרש, כי 'אשה יראת ה' היא תתהלל' היינו אשה דווקא, ולא איש, שאצלו אין זה שבח גדול בכך שהוא עובד את ה' מיראה, כי עבודה מאהבה עדיפה.

מיראה לאהבה

ויש להוסיף לפי דרכו שהרי לגבי המיילדות מצאנו בחז"ל (סוטה 41) שלא זו בלבד שלא המיתו את הילדים, אלא שאף היו מספקות להם מים ומזון, וזה ודאי סימן

לעבודתו מאהבה. כי אילו היו עובדות מיראה, דיין שאינן שופכות דם, ומעתה אין שום חובה מוטלת עליהן. הרי שיראתן היתה יראת הרוממות, שאכן באו מיראה לאהבה. ובוזה אתי שפיר מה שאמר בפסוק להלן (פס 26) 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים ויעש להם בתיים', שלכאורה לפי הדקדוק היה לו לומר 'להן', שהרי בנקבות קאי. אכן לפי דברינו יבואר שפיר, כי נתעלו לדרגת אנשים העובדים מאהבה, ועל כן 'להם' כתיב בהו.

וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי

(שמות ב, א)

החזירה ועשה צה לקוחין שניים. ואף היא נהפכה להיות נערה

בלא להזכיר שמה

דרשו בה חז"ל (בבב קט"ז) כי 'בת לוי' זו - יוכבד היא. ומפני מה נקראה 'בת', והלא לפי חשבון השנים היתה אז בת ק"ל שנה. אלא שחזרה לנערותה. הוסיף

רוא דאחד - המשך מעמוד א

בדברי שקר'. כלומר, אל יצעקו על ענייני רוחניות, כי לפי דעת הטמאה אין זה העיקר, ובעניניו של אותו רשע נחשבת עבודה זו

כ'דברי שקר' בעלמא.

ברם, משה רבינו ע"ה, ביטל ודחה מכל וכל את דבריו הכוזבים, והדריכם וחיוזקם לזעוק ולהגביה קולם בתפילה אל ה', שכן זעקה זו אמיתית היא, ונובעת היא מפנימיותו השלמה והטהרה של כל יהודי באשר הוא, וכך יזכו לצאת מגלות הדעת 'ומלאה הארץ דעה את ה'.

זאת ועוד, גם אם אדם מרגיש כי טרם הגיע למדרגה כזו של התפעלות ואנחה אמיתית - הרי אדרבה, על זה גופא עליו להתפלל ולזעוק, שיזכה להתפלל בהתעוררות הלב ובכוונה שלמה. וכדברי אא"ז הרה"ק החידושי הרי"מ זצ"ל (וילנא יוסף להרי"מ מללוקין זל מפרשת החידושי הרי"מ זצ"ל), אשר אמר פעם לתלמידו החביב בן-אחותו, הרה"ק רבי פינטשע מפילץ זצ"ל: 'צריכים אנו להטיח ראשו בכותל מרוב צער על המצב שאנו נמצאים בו' (כשכוונתו למצב היהדות והרוחניות). שאלו ר' פינטשע: 'והלא אין אנו מרגישים צער עד כדי כך?'. נענה לו רבינו והשיבו: 'על זה גופא צריך להטיח את הראש בכותל ולהצטער - על העדר הרגש והצער'...

[וכעין זה אמר כ"ק אדמו"ר הפני מנחם זצ"ל (נפגט שלי) בשם אא"ז הרה"ק החידושי הרי"מ זצ"ל, על מה דאיתא בשו"ע (א"ח פ"א ס"א) 'ראוי לכל ירא שמים שיאמר מיצר דוואג על חורבן בית המקדש', ופירש בזה, כי מי שאינו ירא שמים, ראוי לו להיות מיצר דוואג על חורבן עצמו, על כך שאינו מיצר על חורבן הבית ואינו מרגיש כלל את החסרון.]

ומכאן יוצא לנו לימוד גדול והוראה לדורות: להתפלל בהתעוררות הלב, עד שיקלוט הלב פנימה מה שהפה מדבר, באופן של 'ביראה יחד בקול'. וכפי שעשו אבותינו במצרים, שתחילה התעוררו לזעוק מחמת קושי השעבוד, ומתוך כך נתעורר לבבם לזעוק גם על הכאב והחסרון הרוחני (ועי' ב'אבות ישראל וזאת ד'ה וזה לא: דברים נחמל אה).

בכך יובנו דברי חז"ל (ברכות דה) 'המשמיע קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמנה' [כאילו אין הקב"ה שומע תפילת לחש ומגביה הרבה' (פס"ז)]. אך לא נתפרש בגמרא גדר ושיעור הרמת הקול האסורה. אלא הכוונה בזה היא, למי שמגביה היראה שבלבו, שהרי קולו אינו מבטא את פנימיותו. אלא, העיקר הוא שצריך לצעוק בקול גדול, באופן שיגרום שיתעורר הלב ותתעצם הכוונה.

שבת היא מלזעוק

התעוררות זו, לזעוק זעקת אמת, באה ועולה ביתר שאת דוקא בשבת קודש. שכן בכל ימות השבוע נסתמים ענינו ולבו של אדם מתעורר העולם ומבלבולו היצר. וכאשר באה שבת קודש, ועמה באה המנוחה, הלב מתעורר לאמור: אויה לי כי גרתי משך, ובזבזתי כל ימות השבוע בשווא ובהבל.

וזהו טעם אמרם ז"ל (פס"ט טז: תענית כז) "שבת וינפש' כיון ששבת - וַיֵּאבְדָה נפש', ודייק על כך מרן הבעש"ט הק' זי"ע (מדרש פנחס להר"ק מקאריין; וזרין זאת השמטות לפי כי תשא: דברי אמת פ"ר מנחת, מדוע אומרים 'ושמרו' כבר בתחילת השבת, הלא די לה ליצרה' בשעתה לאומרו במוצאי שבת. אלא זהו הענין, כי בכניסת השבת מתעורר האדם להבין כמה אבדה נפשו ורחקה ממקור חיותה. כל ימי השבוע בדברי שווא והבל. וזהו מה שאמר פרעה 'ואל יהו נפשי' כמו שאיתא במדרש, כלומר, שלא יהרהרו ויחשבו על נפשם ועל תיקונם, אלא יראו שקועים וכואבים על שעבוד החומר בלבד.

מה נפלא הרמז בפסוק: 'וירא בסבלתם', שהוא בנוטריקון ראשי התיבות המרמזים לפסוק (פס"ט ז' מה): 'סכותה בענן לך מעבור תפילה', שראה משה בסבלם האמיתי והפנימי של בני ישראל, שלא היו יכולים להתפלל ולזעוק אל ה', ושערי תפלה ננעלו בפניהם כ'ענן' ומחסום, כמאמר חז"ל (ברכות כב) 'רבא גזר תעניתא דעביא דעביא [יום המעונן] זאת ימות סכותה בענן לך מעבור תפלה'. ולעומת זאת, בשבת קודש לארץ ולדברים בה, בבחינת (ויחל כח) 'וימא דעיבא כוליה שמשא' - יום מעונן שהופך כולו לשמש. ושבת קודש היא יומא דצלותא, שבו מתעורר האדם בתפילה ראויה ובכוונה שלמה. וכך אמרו חז"ל (תענית ה) 'שמש בשבת צדקה לעניים', ורמזו בזה לעניי הדעת, כאומרים (עי' פסוקים פס) 'אין עני אלא בדעת' (עי' ב'אבות פ"ר בראשית), כי בשבת קודש מאיר אור בהיר וזך לכל אחד מישראל, ואפילו עם הארץ אימת שבת עליו (ירושלמי דמנח"ס טז), וכל אחד יכול להבין מה איבד בכל ימות השבוע. ובכח קדושת היום יכולים בני ישראל לצעוק בתפילה ביום זה מתוך התעוררות פנימית, וה' פורש סוכת שלום על ישראל, ומקבל תפילתנו ברחמים וברצון.

כן יתפרש בדרך רמז, מה דאיתא (פס"ט ז') 'שבת היא מלזעוק', ולא אמרו 'בשבת אין לזעוק', אלא שבת היא 'מלזעוק', כי בשבת יכולים להוושע על ידי זעקת הלב. כאשר באה השמחה היתרה, מתעורר האדם מעצמו להבין את חסרונו בכל ימות החול, וממילא בא מתוך כך לידי דבקות בה' ובתורתו הקדושה. יהי רצון שיתקבלו תפילותינו לרצון ויחיש ה' פדותנו וגאולת נפשנו במהרה בימינו, אמן.

(משכנ"ס ע"פ שיח"ל פ"ק ע"פ שמו"ס חש"ס)

ומצאתי את שאהבה נפשי, חידוש נפלא במדרש רבי תנחומא (פסוקים 1): 'מהו 'ואל ישעו', שהיה בין מגילות שהיו משתעשעים בהם

משתבת לשבת, לומר שהקב"ה גואלן. אמר להם פרעה: 'אל ישעו בדברי שקר' אל יהיו משתעשעים, ואל יהיו נפשי' [מלשון נפש מנוחה ומרגוע].

ובדרך חידוש, שמעתי מאחי הגדול, הגה"ח רבי יצחק דוד שליט"א, כי יתכן לומר שבמגילות הללו נכתב ספר 'איוב'. שכן קיימא לן (בבב ד) כי משה כתב ספרו וספר איוב (עי' מדרש רבה פ"ד דלוי). והוסיף בדרך צחות, שלכן כינה פרעה את המגילות הללו 'דברי שקר', דהיינו קיימא לן בגמרא (פס"ט טז): 'איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה', ולכן קראם פרעה 'שקר', כי בעיניו היו משלים ודמיונות חסרי מציאות... [למים מצאתי בספר ליקוטי שושנים 'מתת-קה' (על מדרש רבה כח) בשם 'מאור עיניים' הקדמון (אמרי ביט"ס) שכתב, כי משה רבינו הביא לזקני ישראל את ספר איוב, כדי ללמדם ולחזקם באמונה וביטחון בה' בעת צרה ויסורים].

כשכואב - צועקים!

ויש להטעים ולבאר מדוע נצרכו ללמוד דוקא את 'ספר איוב'. והוא על פי מאמר חז"ל (סוטה 41) 'שלשה היו באותה עצה [ד'תחכמה לו' (פס"ז)] בלעם, איוב, ויתרו. בלעם שיעץ - נהרג; איוב ששתק - נידון ביסורין; יתרו שבחר - זכו מבני בניו וישבו בלשכת הגזית'. והתמיהה ידועה: הלא הקב"ה משלם מדה כנגד מדה, ומפני מה נידון איוב ביסורים קשים מנשוא על שתיקתו.

אלא ביארו חכמי הדורות (עי' חידושי הגר"י מנח"ס סוטה 41; ובספר 'ציונות נוסד' להגאון רבי חיים שמשאלץ זצ"ל שחלג מאמר ח), כי איוב נענש על שתיקתו, ששתק ולא מחה על עוולת פרעה, מפני שסבר שלא תועיל מחאתו, שכן פרעה עומד בעצה אחת עם בלעם. ומהאי טעמא נענש ביסורים, כי הלוכה ביסורים ל"ע - צועק ובוכה בחזקה, אף שיועד שאין צעקותיו מועילות כלל. והסיבה פשוטה הנה: כאשר כואב - צועקים! ואין האדם יכול למנוע מצעקתו לצאת מפיו בעת צער. ולכן לקה איוב ביסורים, וממילא צעק ומחה מתוך כאב, וכל זאת כדי ללמדו, שגם אם מחאתו לא היתה מועילה למנוע את הגזרה, היה עליו לכאוב את מצב בני ישראל האומללים ולמחות נגד העוול הנורא, מבלי לחשב האם מחאתו וצעקותיו יועילו.

ענין זה בא ללמדנו, שלעולם אל ימנע אדם עצמו מן הצעקה והתפילה, אע"פ שיצרו מפתחו לומר וכי סבור אתה שתפלתך חשובה להישמע בשמים, אלא ישפוך כמים לבו נוכח פני ה' בכל עת, על כל צרכיו וצרותיו.

הזעקה - סימן לכאב פנימי

מעשה ביהודי עשיר, שהגיע לבית מדרשו של הרה"ק מסטרעליסק זצ"ל, והשתומם לראות כיצד החסידים רועשים וצועקים בתפילות בקולי קולות, לא הבין את פשר הדבר תמיד על כך באזניהם. ככל שניסו להסביר לו כי לבם בוער בקרבם באהבת ה' בתפילה, לא נכנסו הדברים לאוזניו וההסבר לא הניח את דעתו.

משהגיע ערב שבת, חיפש היהודי מקום שמור ובטוח להניח את ממונו הרב שברשותו. ניגש אל גבאי בית המדרש, וביקש ממנו לאחסן את הכסף אצלו עד למוצאי השבת. אך יצאה השבת, מיהר היהודי אל הגבאי וביקש ממנו לקבל את פקדונו. הגבאי עשה עצמו כאילו זוכר דבר, והכחיש בתוקף את דבר הפיקדון. היהודי המבוהל ניסה לרענן את זכרונו של הגבאי: 'הלא ערבר שבת נתתי לך את הכסף במקום פלוני?!!' אך הגבאי בשלו: 'הנך טועה, לא היו דברים מעולם'.

האורח, שראה כיצד צורר כספו יורד לטמיון, לא יכול היה לכלוא את רגשותיו הסוערים, החל להרים את קולו בכעס: 'וכי איך לא תבוש לגנוב את ממוני ולשלוח יד בפקדוני?!!' הגבאי מיהר להרגיעו בתמימות מעושה: 'מדוע הנך מרים את קולך, הלא באותה מידה ניתן להתוכח בנחת ובצורה מנומסת מכובדת ושקטה? קצף עליו האיש וצעק בחרון: 'איך אשתוק, הלא ממוני בידך, את ממוני ואת חיי הנך נוטל ממני'. נענה לו הגבאי בחיוך והשיב: 'ישמעו אנזיך מה שפיק דובר! הרי בדברים הנוגעים לנפשו של אדם - אין הוא יכול לעצור בעד עצמו, ומרים את קולו וזועק נואשות. אלא שבה אין כל הבריות שוות: אצל האחד - אלו דיני ממונות, הן הנה 'חיי נפשו', ואילו אצל השני - זו הדבקות וההתקרבות לה' בעבודת התפילה... ועתה, הלא לך ממונך וחפצך, חלילה לי מלגעת בהם!'

זעקת אמת על דברי אמת

מכאן תבוא ההבנה בדברי פרעה שאמר 'ואל ישעו בדברי שקר'. גם הוא הבין כי כאשר כואב לאדם - הוא צועק מתוך כאבו. אולם, השאלה העמוקה היא על מה באמת כואב ודואב האדם בפנימיות נפשו: האם על דברי תורה ותפילה, בעת אמירת 'נשמת' כשצמאה נפשו אל ה', או שמא צעקתו היא רק כאשר חושש כי ממונו בסכנה? וכיון שפרעה הרשע, סבר בדעתו המעוותת כי אין זו אנחת אמת, אמר להם: 'ואל ישעו

(ספחים טו.) 'ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר שמא חס ושלוש יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו, אמרו לו בניו, שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד' וכו'. ומפני מה כאשר ביקש יעקב לגלות את הקץ - נסתם ממנו.

אלא יתבאר כי יעקב סבר שבני ישראל ישתעבדו במצרים קפ"ט שנה. ונימוקו עמו, כי מכירת יוסף גרמה פגם בשם 'אהיה', וכאשר תשעת אחיו פגמו בשם זה העולה כ"א, יהא גמול העונש בקפ"ט שנים [כחשבון כ"א פעמים ט'] ולצאת בשנת הק"ץ. אך לבסוף נסתם ממנו, כי ראה שאחרי ק"ץ שנה עדיין ממשיכה גלות מצרים. אז עלה בדעתו כי שמא יש כאן פגם נוסף שלא הובא לידיעתו ולכן ימשיכו עוד להתעכב בגלות. אך האמת היא כפי שסבר, שרק על מכירת יוסף באה הגלות, ומה שטעה, הוא משום שלא ידע ששיתפו גם את השכינה עמהם במכירה (מנחם מנדל ויזש, ג). זהו 'נתעלמה ממנו שכינה'. ואכן עשר פעמים 'אהיה' עולה למנין רד"ו. וכעת כאשר בא משה רבינו ונחשף לסוד מראה הסנה, שהוא סוד הגלות וזמן הגאולה, ידע כבר משה רבינו כי מחשבים עשרה ולא תשעה, אך הוא סבר שפגמו בשם הוי"ה. ועשר פעמים הוי"ה עולה ר"ס, זהו 'וירא הוי"ה כי סר לראות'. הוא חשב שיהיה ס"ר שנים, בגין הוי"ה. אמר לו הקב"ה 'אל תקרב הלום', לא תאריך הגלות מאתיים וששים שנה. כשביקש משה לעמוד על סוד הדבר, הבין כי אין מחשבים את שם הוי"ה, לכן שאל את הקב"ה 'ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם', ועל זה ענה לו הקב"ה 'אהיה אשר אהיה', כך תגיע לחשבון המדויק של מאתיים ועשר שנים ותו לא.

וְעַתָּה הִנֵּה צִעְקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי ... וְעַתָּה לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֶל פְּרָעָה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם (שמות ג, ט-י)

המקל והאוחז בו

פירש האברבנאל, עתה הוכשרה השעה להוציא את בני ישראל ממצרים, כי עתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי. עד כה היו צועקים אל נוגשיהם ומתחננים לפניהם שיניחו להם מעט. רק עכשיו הגיעו להבנה כי אין הנוגשים אלא כמקל חובלין ביד הסרדיוט, וכי אין הסרדיוט אלא שליחו של השוטר אשר מקיים את מצות המלך ביד השר (עי' סוה"ל בנפשו). לכן עכשיו שצעקתם באה אלי, אשמע את שוועתם ואקבלנה, כי הנה הגיע זמן גאולתם.

פֶּקֶד פְּקֻדָּתִי אֲתָכֶם

וְאֶת הָעֲשׂוֹי לָכֶם בְּמִצְרַיִם (שמות ג, טז)

טעמים לקיצור שנות הגלות

ב'בעל הטורים' (פרשת ויחי ג' כד) מובא, כי 'פקוד', עולה בגימטריא ק"צ. ו'ויפקוד' הכוונה יחסר, כמו 'ויפקד מקום דוד' (מ"א כה). ואמר קרא כי ק"צ שנים חיסרתי מן הארבע מאות. ואפשר להוסיף על כך שכאן בפסוק מלבד מה שאמר כי החסיר ק"צ שנים מהארבע מאות, באו גם שני הסברים לדבר. ראשית כי 'פקוד' פקדתי, היינו, ספרתי אתכם, וראיתי את ריבוי העם, שיש בו כדי לגרוע משנות הגלות. כי כיון שאנשים רבים כל כך עבדו במצרים, הגיעה כמות העבודה לכדי עבודת ארבע מאות שנה. וטעם נוסף 'ואת העשוי לכם במצרים' דהיינו קושי השעבוד, ומפני שתי הסיבות הללו אקצר את גלותכם.

המצרי הנוגש. תמה לעצמו, איך יתכן כדבר הזה, והלא ישראל רחמנים בני רחמנים, ואיך אין בהם אף אחד פוצה פה ומצפצף למחות כנגדו, וכי אינם חרדים לגורל אחיהם. אין זה, הסיק בעצמו, אלא מפני שזהו טבעם הרך והעדין ביותר, שאין ביכולתם להאבק ולהשיב מלחמה שפורה. כיון שראה למחרת כיצד מתקוטטים ומכים זה את זה, אמר, שמע מינה שכשהם רוצים הם יודעים להיות לוחמים. אם כן מה ששתקו אמש אין זה אלא מפני רוע לב, שלא איכפת לאחד מגורל חברו. משכך, 'אכן נודע הדבר' על מה ולמה הם נתונים בגלות מרה זו.

על דאטפת - אטפוך

באופן אחר ביאר הגאון רבי משה פולק אב"ד באניהאד זצ"ל (יידנר מנסי), על פי מה דאיתא במדרש (שמי"א כח) כי אותו האיש שהוכה אמש, היה דתן זה שהיום הכה את אבירים רעהו. וראיה לדבר, שהלא בשעה שהרג את המצרי הביט משה רבינו כה וכה 'וירא כי אין איש'. אם כן מניין נודע לרשע זה כי הרג משה רבינו את המצרי בשם המפורש. אלא ודאי כי רשע זה שבא כעת להלשין איננו אחר מאשר האיש העברי המוכה ביד המצרי, שראה את מעשיו של משה רבינו ביום אתמול וכעת פוער את פיו כנגדו. אמר משה לעצמו, הלא זה עתה ניצול הלה מידו האכזרית של המצרי, וכבר למחרת הוא הולך ומכה את רעהו, ובתוך כך הוא עומד ומאיים עלי - מציילו ומושיעו - שילשין עלי בפני פרעה, לשלם רעה תחת טובה! כעת אני מבין היטב למה אתמול לא היה איש שבא לעזרתו. מסתברא שכולם כבר מכירים לאשורו את אותו גברא בישא ואלימא זה. לכך כאשר היה המצרי מכה אותו, שתקו הכל, כי ידעו שהגון וראוי הוא למלקות...

וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבְרָה וַיִּזְעְקוּ ... וַיִּזְכְּרֵם אֱלֹהִים אֶת פְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹתָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב (שמות ב, כג-כד)

משמיעים ביראה - בקול

הרה"ק הכנסת מרדכי מסאדיגורה זצ"ל (תשל"ד) למד ממקרא זה בדרך רמז כי אין לו לאדם לצעוק בתפילה יותר ממה שמתעורר בלבו. שלא יצעק אם אינו נמצא במדרגה זו. כי הזעקה המתקבלת במרום היא דווקא זו אשר היא 'מן העבודה'. לפי עבודתו אשר בה הוא נמצא.

כיוצא בזה מסופר (בית קולק, ד"כ פ"י) על רבי צבי הירש מפרצוב זצ"ל שהיה בעל תפילה בגור, בקוצק ובפשיסחה, ועוד באחרית ימיו של הרבי מלובלין התכבד על ידו לשמש כבעל-תפילה. פעם שאלו מאן דהוא, מפני מה אין מר מתפלל בקול גדול יותר, והרי יכול להגביה קולו. השיב ואמר, אחר פטירת הרבי מלובלין הייתי אצל בנו הרה"ק רבי יוסף מטרטשין זצ"ל והוא אילפני בינה אשר 'ומשמיעים ביראה יחד בקול' (ברכת יצחק א"ה), עד כמה מותר להגביה קולו ולהתפלל בקול, לפי מדת היראה הקיימת בך. הא ותו לא.

וַיֵּרָא ה' בִּי סֵר לְרִאיוֹת

סוד חישוב קץ הגאולה

גילה המקובל האלוקי רבי שמשון מאוסטרופולי זצ"ל (סניא כספר מרגניח ד"כ ויחי) סוד ביאור דברי הגמרא

ברכת מזל טוב

לידידי בלון הר"ר יהודה מילשטיין הי"ו לרגל אירוסיו בנו המופלג יעקב יקותיאל הי"ו ע"ב גת חתן ר' יחיאל קפלר שליט"א חתן רבינו ראש הישיבה שליט"א מאחל מעומקא דלבא: שמחה בונים בור' קובקובי

והטעים בזה הט"ז (דברי דוד), דהא ניחא דמחמת שחזרה לנעוריה נקראת 'בת', אבל עדיין לא יונח לנו בטעם זה למה לא הזכיר את שמה כלל, והיה לו לומר 'יוכבד בת לוי'. אלא שהוא על דרך שמצינו בכמה תנאים שהיו צעירים לימים, שנקראו בשם אביהם ולא בשם עצמם. כמו בן עזאי, ובן זומא, בן הא הא, ובן בג בג (עי' רש"י, אבות ד' א' רשב"ן ס"ט, רע"ב ס"ט). מהאי טעמא הכא, כיון שחזרה יוכבד לצעירותה, לא הזכירה בשמה, אלא רק 'בת לוי'.

וַתִּפְתָּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת הַיֶּלֶד (שמות ב, ו)

הנער הידוע

מהו 'ותראהו את הילד', בה' הידיעה, שלכאורה היה לו לומר 'ותרא ילד נער בוכה'.

פירש הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (אזכר לחור), הלא כל גזירת 'הבן הילוד היאורה תשליכוהו' (לפ"א כג) לא היתה אלא מחמת שידעו כי עתיד להיוולד מושיעם של ישראל (עי' שמי"א י"ט), והיו הכל יושבים ומצפים לדעת כיצד יפול דבר. משבאה בתיה וראתה אותו ושכינה עמו (סו"ט י"ב) הבינה מיד שזהו הנער שכל מצרים סובבת אודותיו. זה 'הילד' המדובר בפי כל.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו (שמות ב, יא)

הגדלות האמיתית

הקשו במדרש (שמי"א כ), 'וכי אין הכל גדלים?', מה החידוש בכך שגדל משה. אלא, 'שהיה גדל שלא כדרך כל העולם'. ולא נתבארה הכוונה בדברי המדרש. וביארו הגאון רבי שמואל רוזנברג אב"ד אונסדורף זצ"ל (באר שמואל) והגאון רבי יהודה חשסון זצ"ל, אב"ד באקלעראווע שבפלך סובאלק [ובסוף ימיו באמריקה] (עי' ליקוץ הדרכים) כי ביאורו הוא מיניה וביה בדברי הפסוק. שכן בדרכו של עולם אדם הנעשה גדול ומקורב למלכות אינו מבט עיניו עוד בצרות בני עמו ומרעיו משכבר הימים, ואין מטריד אותו גורל 'האנשים הקטנים' שסביבו. זאת מדגישה התורה, כי למרות היותו גדול כל כך, עדיין 'יוצא אל אחיו' לשמוע אל מצוקותיהם ולנסות להקל על סבלם. זהו 'שלא כדרך כל העולם'...

ויש שפירשו (שנע סופר, ענין שבת: ופי' תפלת שלום) כי אדרבה, זו היא גופא אותה גדילה האמורה בו. שכן ענין זה עצמו, להתעניין בשלום הזולת, זוהי גדולתו, ועליה הוא שאמר הכתוב 'ויגדל משה'. שזו אכן גדולה מסוג אחר, 'שלא כדרך כל העולם'. כל העולם מתגדלים על ידי מעמדם וחשיבותם ועל ידי קרבתם למלכות, ועבורם היא פחיתות כבוד לרדת ולהקשיב לדלת העם. ואילו משה רבינו ראה את עיקר הגדלות והחשיבות בכך ששם עיניו ולבו לצרת המסכנים והעלובים.

וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר

(שמות ב, יד)

נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל צדעים ואומות להיות נרדים צעזעוד פרך, אצל רואה אני שסם ראויים לכן

מדשקתי ניחא להו

נתבאר בספר 'בינה לעיתים' (עמ' אלת דרוש ס"ה, ד"ה ויחי ימים) **לרבי עזריה פיג'ו'** [רבה של פיזה, ומחכמי איטליה], כי ביום האתמול, כאשר ראה משה רבינו איש מצרי מתעלל ומכה איש עברי מאחיו, עמד והביט סביב, וראה את הכל מחשים לנגד מעשי הבריונות של

נציבי מכון 'אור חדש'

אשר נשא לבם אותם להיות עמודי התווך
ופטרוני המכון בהפצת סעייונות התורה והחסידות

אלה יעמדו על הברכה

הרב שלמה חנוך אברמצי'ק ומשפחתו שיחיו
פלעטבוש - ניו יורק

הרב נפתלי צבי אברמצי'ק ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

הרב אליעזר דוד איצקוביץ ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב שלמה יוסף בידרמן ומשפחתו שיחיו
מנסי - ניו יורק

הרב ירמיה בראך ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב חיים אברהם בראך ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

משפחת ברין הנכבדה שיחיו
ירושלים - ישראל

הרב ישראל שמעון בריקמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב יהודה לייב אברהם גוטמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף ברוך גליקסמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם יעקב גרינשטיין ומשפחתו שיחיו
פלעטבוש - ניו יורק

הרב ידידיה גרינשטיין ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב שלמה הלר ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

הרב שאול וואססערטהייל ומשפחתו שיחיו
סומס ריב - ניו ג'רזי

לע"נ הר"ח ר' מאיר בן הר"ח ר' שמחה יצחק זאיינץ ז"ל
נלב"ע ג' בסיון תשס"א

הרב מנדל טייטלבוים ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב חיים בער יוסטמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם לב ומשפחתו שיחיו
ירושלים - ישראל

הרב יעקב יוסף לב ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

לע"נ הר"ח ר' אפרים מנחם בן הר"ח ר' אברהם יצחק לנדא ז"ל
נלב"ע כ"ו בניסן תש"פ

הרב יעקב זעליג לנדא ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב חיים דוד מונדרוביץ ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

הרב דוד מרגליות ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב יעקב מאיר פיגא ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

הרב שלמה פעדער ומשפחתו שיחיו
ויליאמסבורג - ניו יורק

הרב מרדכי צבי קאהן ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב מרדכי יהודה הלוי קליין ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם משה קראוס ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב יעקב קריימן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף שטרייכר ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

משפחת שקאף הנכבדה שיחיו
שקגו - איילינוי

הרב מאיר שרייבער ומשפחתו שיחיו
ציריך - שווייץ

עיצוב ועמוד: יצחק 217-130-0527

זהו 'מטה האלוקים בידו', שבידו להטות את מדת 'אלקים'
שהיא מדת הדין למדת הרחמים.

וַיֵּאמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ (שמות ד, לא)

הקדמת נעשה לנשמע

מהו 'ויאמן העם וישמעו', דלכאורה איפכא הוה ליה
למימר, דקודם שמעו דבריו, ואחר כך האמינו בישועות.

אכן, אמר ה'שפת אמת' צ"ל (תרגום ד"ס נפסוק ויאמן), כאן כבר
התנוצצה בהם מדרגת הקדמת נעשה לנשמע. שהאמינו
עוד בטרם שמעו. וזו היא תחילת גאולתם, אשר הכשירתם
לעמוד לפני הר סיני.

לְמַה הִרְעֵתָה לְעַם הַזֶּה, לְמַה זֶה
שְׁלַחְתָּנִי. וּמֵאֵז בָּאתִי אֶל פְּרַעֲה לְדַרְבֵּךְ
בְּשִׁמְךָ הִרְעֵה לְעַם הַזֶּה (שמות ה, כב)

'למה הרעותה לעם הזה', ואם תאמר מה איכפת לך,
קובל אני על ששלחתני

ליל הסדר של השכן

ביאר הרבי ר' העניך מאלכסנדר צ"ל (תשנ"ה לטובה) על פי
משל נפלא. מעשה באיש בור ועם הארץ, שהיה שקוע
בענייני חולין כל ימות השנה. עם פרוס הפסח עמדה אשתו
והחלה להכין את הבית לקראת החג הממשמש ובא, ניקתה
וקירצפה, בישלה ורקחה. אולם הלה עודנו בשלו, עסוק
במלאכתו. הגיע ליל בדיקת חמץ וערב פסח, והכל טרודים
בענייני החג, אך אותו איש נבער כמנותק מכל המתרחש
סביבו. סמוך לכניסת החג, הופיע הלה, לבש את בגדיו
ומיהר בחופזה לתפילה בבית הכנסת. כליל התקדש החג,
נכנס האיש לביתו המואר ומצא שולחן ערוך ומעוטר בכל
הכלים והמאכלים המיוחדים לליל הסדר. בהה סביבותיו,
ולא ידע מה עושים ומתי. קרא לאשתו ויצאה עליה להצין
מבעד לחלון לראות אצל השכן כיצד עורכים את הסדר.
ניגשה האשה, והנה למול עיניה רואה היא את השכנים
שנקלעו למריבה שבין איש לאשתו, כשחמת האיש בוערת
בו והוא מפלה את מכותיו בה. בתמימותה הסיקה כי כך
עורכים את הסדר, והתייראה לספר לבעלה. שבה למקומה,
ופיה חתום בלא לומר דבר. שאלה הבעל: נו, ספרי לי מה
ראית, איך עושים את הסדר. אך האשה צפנה את התגלית
שראתה, ועמדה ושתקה. דחק בה הבעל שתדבר, והיא
בשלה. הרעים עליה בקולו וצעק, נתבהלה האשה והחזירה,
אך לספר לא סיפרה. התרגז אותו כסיל, תפס מקל והניף
להכותה. אמרה לו: הו, אכן כך, אך אם אתה כבר יודע
בעצמך לערוך את הסדר, למה שלחת אותי לבדוק אצל
השכנים? ... על פי זה ביאר, שכך אמר משה לפני הקב"ה,
אם סופו של דבר שרק הוחרף
השעבוד וגדל הסבל, למה
זה שלחתני, הלא היה
אפשר להגיע לזה גם בלי
לשלוח אותי...

ברכת מזל טוב

לידידנו הר"ח ר' יהודה אריה לייב הלוי מילשטיין שליט"א
לאירוסיו בנו הבה"ח יעקב יקותיאל הלוי שיח' עב"ג הכלה תח" בת מורנו הר"ח ר' יחיאל קפ"ר שליט"א חזב"נ רבינו ראש הישיבה שליט"א
יעזור הש"ת שיעלה הזיווג יפה לתפארת כל המשפחה מתוך שפע וברכה כל הימים
מאחלים: ישראל מוזסון ופינחס בורנשטיין בשם מכון 'אור חדש'

ברכת מזל טוב

קדם רבינו ראש הישיבה שליט"א לרגל השמחה השורית במעונו באירוסיו נכדו תח" בת חתנו הר"ח ר' יחיאל קפ"ר שליט"א
חזב"ג החתן המופלג יעקב יקותיאל הלוי מילשטיין שליט"א
יעלה הזיווג יפה בדרך רבוח"ק, מתוך שפע וברכה כל הימים
מאחל בקידה: שלמה חנוך אברמצי'ק - פלעטבוש נ"י

ברכת מזל טוב וגדיא יאה

לרבינו ראש הישיבה שליט"א לרגל הולדת נישונו, בת מוה"ר ר' אברהם יצחק גלזמן שליט"א
חזב"ג בנו מוה"ר ר' אברהם מרדכי שליט"א יזכו הוריה וזקניה לרוות רוח נחת מכל יציאת לתפארת בית אבות, מתוך שמחה וטוב לבב, ס"ד בע"ד לאוויש"ט
בהדר וביקר: מערכת 'אור חדש'

וַיְהִי לְנֶחֱשׁ וַיָּנֶם מֹשֶׁה מִפְּנֵיו. וַיֹּאמֶר ה'
אֶל מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲז בִזְנֹב וַיִּשְׁלַח
יָדוֹ וַיַּחֲזֶק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ (שמות ג, ד-ג)

אוחזו כשוואנץ בעלמא...

סיפר הר"ק רבי ישראל ממודיץ צ"ל (דברי יצחקל כ"א),
על אחד מחסידיו זקנו הר"ק רבי יחזקאל מקוזמיר צ"ל
שבא אל רבו מבוהל ונפחד, מתחנן ומבקש על נפשו.
בעירו ורשה היה איזה אדם אחד אשר כינה עצמו רבי,
והיה מקפיד על כבודו, נוקם ונוטר כנחש ומעניש לכל מי
שפגע בכבודו. עתה, סיים החסיד, כסבור הוא שפגעתי
בכבודו, והוא מאיים עלי להגותי מן המסילה שלא אוציא
את שנותי. וירא אני ממנו, שהרי 'לחישתן לחישת שרף'
(אבות ד ר'), ואיך אנצל מידיו. אמר לו הר"ק מקוזמיר, הסר
דאגה מלבך. לא נאמר דבר זה אלא בחכמים, אבל הלה
אינו אלא 'שוואנץ'. וקרא עליו המקרא בדרך צחות: 'אחוז
בזנבו' - 'ויהי למטה'. סבור אתה כי הוא נחש ושרף המסוכן
בלחישתו, ועל כן אתה מתיירא הימנו. אך אם לא תאחז
אותו בדעתך אלא כזנב ותו לא, אזי שוב לא יהיה אלא
סתם מטה בעלמא.

מִי שֶׁם פֶּה לְאָדָם אוּ מִי יָשׁוּם אֱלֹם (שמות ד, יא)

אלמות כמצאות ותכונה

דקדק בדרשות הר"ן (הדו"ס הלכות), בשלמא פה ולשון שייך
בהם לשון 'שימה', כי הקב"ה ברא את האדם ויצר בו פה
ונתן בו לשון. אבל אלמות, מה שייך בה לשון נתינה,
כי רק העדר היא, שלא נתן בו כח הדיבור. ומהו 'או מי
ישום אלם'. אלא, מפרש, אכן באמת אצל הקב"ה אין
בבריאתו משום העדר וחסרון או העלמת עין חלילה. כל
דבר שבעולם, אף אם הוא מצד הימנעות וחסרון - הרי
זה בבחינת 'בריאה'. כשם שהקב"ה 'בורא חושך' (תשעה ט"ז)
, ואינו רק העלמת אור. לזה אמר כאן 'ישום אלם', כי
כשם שנבראו אנשים עם תכונת הדיבור, כך נבראו אחרים
עם תכונה שלא יוכלו לדבר.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ (שמות ד, כ)

הטיית הדין לרחמים

פירש הר"ק רבי יעקב משמון משפטובקא צ"ל (שי
אלף דמ"ח) על פי מה שנאמר (שמות ג, ט) 'צדיק מושל יראת
אלוקים', ודרשו בו חז"ל (פרק ט"ז) כי הקב"ה גוזר גזירה
והצדיק מבטלה, כי יש כח בידו להטות את מדת הדין
לרחמים. ועל דרך מה שאמרו (סנה"ד י"ג) 'למה נמשלה
תפלתן של צדיקים כעתר, לומר לך, מה עתר זה מהפך
את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפלתן של
צדיקים מהפכת דעתו של הקדוש ברוך הוא ממדת
אכזריות למדת רחמנות'.

• זמני השיעורים והדרשות בימות החול ובשבתות בבניה"ד 'ארי שבחבורה', ארגמן 4 ירושלים •

6:15 - שיעור בתלמוד ירושלמי

6:35 - שיעור דף היומי בבלי, לאחסי"ב תפילת שחרית,

אחר תפילת שחרית שיעור בחושב דש"י

יום חמישי בשעה 21:15 שיעור בספח"ק שפת אמת

מנחה עד"ש: 10 דק' לאחר זמן הד"נ

בין קבלת שבת לתפילת ערבית

דרשה מענייני הפרשה ודברי התעוררות

מנחה ש"ק: בזמן הד"נ

דעוא דרעיון בהשתתפות מורנו הרב שליט"א

בשיחת כיבושים ודעותא דלבא